नृपकरलतपक्षिणां च । जैने तु चित्रकरलेखकगेयस-
क्तान् रूपोपजीविनिगमज्ञहिरण्यपण्यान् । पौण्ड्रोड्र
कैकयजनानथ चाश्मकांश्च ताप स्मृतेत्यमरपोऽत्र शिलित-
वर्णी । वैशाखमासि गृहणे विनायमायान्ति कर्पासतिला:
सशुक्ला: । इक्ष्वाकुयोधेयकाः कलिङ्गाः सोपद्रवाः किन्तु
सुभिक्षमस्मिन् । व्यैडे नरेन्द्रद्विजराजपत्नीः सस्यानि
दृष्टिश्च महागणाश्च । प्रध्वंसमायान्ति नराश्च सौम्याः
साल्वैः समेताश्च निषादसङ्घाः । आषाढ़पर्वण्युदमानव-
प्रनदीप्रवाहान् फलमूलवार्त्तान् । गान्धारकाश्मीरपुलि-
न्दचीनान् हतान् वदेन्मण्डलवर्षमस्मिन् । काश्मी-
रान् सपुलिन्दचीनयवनान् हन्यात् कुरुक्षेत्रकान्
गान्धारानपि मध्यदेशसहितान् दृष्टो ग्रहः श्रावणे ।
काम्बोजैकयकांश्च शारदमपि त्यक्त्वा यथोक्तानिमान्
अन्यत्र प्रचुराक्षुदमनुजैर्धात्रीं करत्याहताम् । कलिङ्ग-
वङ्गान् मगधान् सुराष्ट्रान् म्लेच्छान् सुवीरान् वरदाञ्छ-
कांश्च । स्त्रीणां च गर्भानसुरो निहन्ति सुभिक्षकृद्गाङ्गप्रदेश-
भ्युपेतः । काम्बोजचीनयवनान् सह शल्यहृद्भिर्वाह्लीक-
सिन्धुतटवासिजनांश्च हन्यात् । आनर्त्तपौण्ड्रभिषजश्च तथा
किरातान् दृष्टोऽसुरोऽश्वयुजि भूरिसुभिक्षकृच्च" ।

अथ मोक्षभेदनामततत्फलानि "हनुकुक्षिपायुभेदाद्विर्द्धिः
सञ्छर्दनं च जरणं च । मध्यान्तयोश्च विदरणमिति दश
शशिसूर्ययोर्मोक्षाः । आग्नेय्यामपगमनं दक्षिणहनुभेद-
संज्ञितं शशिनः । सस्यविमर्दो सुखरुग् नृपपीड़ा स्यात्
सुदृष्टिश्च । पूर्वोत्तरेण वामो हनुभेदो नृपकुमारभयदायी ।
मुखरोगं शस्त्रभयं तस्मिन् विन्द्यात् सुभिक्षञ्च । दक्षि-
णकुक्षिविभेदो दक्षिणपार्श्वेन यदि भवेन्मोक्षः । पीड़ा
नृपपुत्राणामभियोज्या दक्षिणा रिपवः । वामस्तु कुक्षि-
भेदो यद्युत्तरमार्गसंस्थितो राहुः । स्त्रीणां गर्भविपत्तिः
सस्यानि च तत्र मध्यानि । नैर्ऋतवायव्यस्थौ दक्षिणवामौ
तु पायुभेदौ द्वौ । गुह्यरुगल्पा दृष्टिर्द्वयोस्तु रात्रीक्षयो
वामे । पूर्वेण ग्रहणं कृत्वा प्रागेव चापसर्पेत । स-
ञ्छर्दनमिति तत् क्षेमसस्यहार्दिप्रदं जगतः । प्राक्प्रग्र-
हणं यस्मिन् पश्चादपसर्पणं तु तज्जरणम् । क्षुच्छस्त्र-
भयोद्विग्नाः क्व शरणमुपयान्ति तत्र जनाः । मध्ये
यदि प्रकाशः प्रथमं तन्मध्यविदरणं नाम । अन्तःकोप-
करं स्यात् सुभिक्षदं नातिदृष्टिकरम् । पर्यन्तेषु वि-
मलताबहुलं मध्ये तमोऽन्तदरणाख्यम् । मध्याख्यदेश-
नाशः शारदसस्यक्षयश्चास्मिन् । एते सर्वे मोक्षा वक्तव्या
भास्करेऽपि किन्त्वत्र । पूर्वा दिक् शशिनि यथा तथा
रवौ पश्चिमा कल्प्या" ।

अथ ग्रासोत्तरं सप्तदिनमध्ये पांशुपातादौ फलम् ।
"मुक्ते सप्ताहान्तः पांशुनिपातोऽन्नसंक्षयं कुरुते ।
नीहारो रोगभयं भूकम्पः प्रवरन्नृपस्य च मुम् ।
उल्का मन्त्रिविनाशं नानावर्णा घनाश्च भयमतुलम् ।
स्तनितं गर्भविनाशं विद्युन्नृपदंष्ट्रिपरिपीड़ाम् । परि-
वेषो रुक्पीड़ां दिग्दाहो नृपभयं च साग्निभवम् ।
रूक्षो वायुः प्रबलश्चौरसमुत्थं भयं धत्ते । निर्घातः सुर-
चापं दण्डश्च क्षुद्भयं सपरचक्रम् । पङ्कवृष्टिं नृपमृत्युं केतुश्च
तदेव संदृष्टः । अविलतसलिलनिपाते सप्ताहान्तः
सुभिक्षमादेश्यम् । यच्चाशुभं ग्रहजं तत् सर्वं नाश-
मुपयाति । सोमग्रहे निवृत्ते पक्षान्ते यदि भवेद्ग्रहो-
ऽर्कस्य । तत्रानयः प्रजानां दस्युभ्यो वैरमन्योऽन्यम् ।
अर्कग्रहात्तु शशिनो ग्रहणं यदि दृश्यते ततो विप्राः ।
नैकक्रतुफलभाजो भवन्ति सुदिताः प्रजाश्चैव" इ०व० ।

ज्यो०त० "रविभौमवांशे तु निरभ्रं ग्रासमादिशेत्
बुधसौरिनवांशे तु मलिनं क्षुद्भयप्रदम् । गुरोरंशकमा-
साद्य दृश्यते सवलाहकः । शशिशुक्रनवांशे तु प्रावृट्-
काले महज्जलम् । अन्यत्राव्यक्तभूतौ तौ दृश्येते जादि-
ताम्बरौ" । "अन्यत्र वर्षे तरत्र तौ चन्द्रार्कौ ।

एवं ग्रहणस्य कालभेदेन शुभाशुभसूचकत्वे सामान्यतः स्थिते
इदानीं व्यक्तिभेदेन जन्मादिराशिभेदेन ग्रहणस्य दर्शननिषेध-
स्तत्फलञ्चोच्यते । राजमा० "सप्ताष्टजन्मशेषेषु (१२) चतुर्थे
दशमे तथा । नवमे च तथा चन्द्रे न कुर्याद्राहुदर्शनम् ।
श्रीपतिव्यवहारनिर्णये वशिष्ठः । "जन्मभे जन्मराशौ च षष्ठा-
ष्टमगते तयोः । चतुर्थे द्वादशे चन्द्रे न कुर्याद्राहुदर्शनम् ।
यात्रादर्शनमात्रेण चार्थहानिर्महद्भयम् । जायते नात्र
सन्देहस्तस्मात्तत्परिवर्जयेत्" । "जन्मर्क्षलग्नापेक्षया षष्ठे
सप्तमे अर्थात् निधनतारायाम्" ज्यो०रघु० । "जन्मसप्ता-
ष्टरिपुफाङ्कदशमस्थे निशाकरे । दृष्टोरिष्टप्रदो राहु-
र्जन्मर्क्षे निधनेऽपि च" । "वैनाशिक क्षये दृष्टं ग्रहणं
सुधांशुभास्करयोः । जनयति रोगं बहुधा क्षयं वित्त-
क्षयं चाशु" वराहः । तच्छान्तिरभ्युक्ता ज्यो०त० तत्रैव
"जन्माष्टजायान्त्यखधर्मसंस्थे निशाकरे जन्मसु तार-
कासु । दद्या तमश्चन्द्रमसं प्रयत्नादभ्यर्च्य दद्यात्
कनकं द्विजाय" चन्द्रमसमित्युपलक्षणं चन्द्रग्रहे
चन्द्रं सूर्यग्रहे सूर्यमभ्यर्च्येत्यर्थः" ज्यो०रघुनन्दनः ।